

Prancūzų kultūros apraiškos Palangos miesto gyventojų naratyvuose

JULIJA PAŠKEVIČIŪTĖ

Vytauto Didžiojo universitetas, V. Putvinskio g. 23–420, 44243 Kaunas

El. paštas julija.paskeviciute@stud.vdu.lt

Straipsnyje nagrinėjamos prancūzų kultūros apraiškos Palangos mieste pirmajame Nepriklausomybės dešimtmetyje. Pasitelkiami palangiškių pasakojimai, kurie reprezentuoja vietos gyventojų santykį su šia kultūra. Palanga pasirinkta neatsitiktinai – tai vienas pirmųjų miestų Lietuvoje, kuriame susikūrė Prancūzų-lietuvių kultūros centras (1992 m.). Atvejo analizė atliekama gvildenant prancūzų kultūros apraiškas per kertinių asmenybių prizmę: išryškinamos dvi pozicijos – šio kultūros centro (draugijos) Palangoje steigėjos ir nario – reprezentuoja panašius frankofonijos reiškinių diskursus, kurie išsiskiria, kai pateikėjai reflektuoja iš šiandienos perspektyvos. Pirmu atveju prancūzų kultūra tampa naratyvo dominante, ji visais atžvilgiais yra persmelkusi asmenybės pasaulėžiūrą, juntamas susitapatinimas. Kitu atveju ši kultūra vertinama santūriai, per savitą distanciją, įvykiai apibūdinami tarsi nepilnai išsipildžiusi svajonė. Pasakojimai išsakyti kaip skirtingų lyčių asmeninė patirtis – gyvenimo istorijos tam tikra atkarpa. Jiems būdinga žiedinė struktūra (1): į vienas istorijas įterpiamos kitos, vėliau pirmosios baigiamos, o prie svarbiausių vis sugrįžtama. Taip išryškėja selektyvi atmintis.

Raktažodžiai: prancūzų kultūra, pirmasis Nepriklausomybės dešimtmetis, frankofonų draugija Palangoje

---

IVADAS

Pastaraisiais metais vis dažniau prabylama apie artėjančią prancūzų kalbos persvarą besikeičiančių Europos šalių santykių kontekste. Anot Vilhelminos Vitkauskienės, tai „viena iš dviejų pagrindinių tarptautinės kalbos statusą turinčių pasaulio kalbų“, kuri užima ir „pasaulio kultūros kalbos statusą“ [15, 40–41]. Besiplečiantis frankofonijos diskursas bene aktualiausias mažoms valstybėms, kuriose kalbinis pasirinkimas nulemia santykius su didesniosiomis, o kartu ir jų kultūrinius turinius. Daug istorinių lūžių patyrusi Lietuvos valstybė jau ne vieną šimtmetį įvairiais aspektais sąveikauja su Prancūzija ir jos kultūra. Po Nepriklausomybės atkūrimo Lietuvoje išgyventa savotiška visuotinė drama, kurioje per atsivėrusias sienas kiekvienas savaip puoselėjo atrastas „tiesas“ apie kitus kraštus, įskaitant

- (1) Britų folkloristės Bennett Gillian sąvoka. Pasak L. Būgienės [5, 48], „G. Bennett yra pastebėjusi, kad esama tam tikrų „žiedinių pasakojimų“ (*circular stories*), kuriuos galima apibūdinti kaip „įvykių, sutelktų apie tam tikrą pamatinę idėją, pluoštus“ arba kaip „neužbaigtus, nelinijinės struktūros pasakojimus“ (Bennett 1984: 83)“.

jau savą, „definesišką“, bet sykiu egzotišką, paslaptinę Prancūziją, kurios vien pavadinimas tapo savotišku imperatyvu ją įminti, „prisijaukinti“. Prancūzų kultūra, kuriai nestigo dėmesio ir laikotarpiu tarp dviejų pasaulinių karų bei sovietmečiu, buvo naujai atrasta, suvokimas apie ją plėtėsi patyrimu grįstais rakursais. Iš kilo problema: kaip susipažinti su šia kultūra ir jos žmonėmis po taip ilgai trukusio „nuotolinio“ bendravimo? Šis rūpestis pagrindiniuose Lietuvos miestuose ir Palangoje visų pirma pasireiškė frankofonų draugijų įkūrimu, tarpkultūriniais projektais, pavienių asmenų iniciatyvomis.

Šiandien Lietuvoje galima suskaičiuoti apie 20 frankofonų draugijų, iš kurių 12 laikomos aktyviomis. Greta Plungėje, Alytuje, Anykščiuose, Kaune, Vilniuje, Klaipėdoje, Kretingoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Utenoje, Prienuose, Šiauliuose įsikūrusių draugijų savo veiklas vykdo ir Palangos frankofonų klubas [9]. Atkūrus Nepriklausomybę, frankofonų draugija Palangoje įkurta kaip itin gyvybingas darinys. Kokią misiją tuomet atliko draugijos steigėjai ir kaip tai veikė jų pasaulėžiūrą, per kurią formavosi ir miesto kultūrinis veidas? Ši problema toliau bus nagrinėjama straipsnyje.

Tyrimo objektas – prancūzų kultūros apraiškos Palangos miesto gyventojų naratyvuose. *Tikslas* – atskleisti materialias ir nematerialias prancūzų kultūros apraiškas Palangoje per palangiškių santykį su šia kultūra pirmajame Nepriklausomybės dešimtmetyje. *Uždaviniai*: 1) išnagrinėti ir palyginti dviejų kertinių asmenybių atvejus (naratyvus), siekiant parodyti, kuo pirmiesiems Palangos frankofonų draugijos steigėjams įdomi prancūzų kultūra ir kodėl ji išlieka vietos gyventojų atmintyje; 2) atskleisti šių asmenybių *franko-filo-fonišką* (2) tapatybę ir jų vaidmenį mieste pirmaisiais Nepriklausomybės metais.

Temos naujumas ir aktualumas. Prancūzų kultūros diskursas Palangos mieste anksčiau nebuvo tyrinėtas, todėl straipsnio tematika yra nauja ir aktuali. Miestą ir atmintį tyrinėjusi Irena Šutinienė išryškina miestui svarbios atminties įamžinimo reikšmę „amnezijos kultūros“ kontekstuose [14, 385]. Ji miesto gyventojų pasakojimus apibūdina kaip tam tikrą kovos lauką, kuriame laimi svarbiausi visuomenės pripažinti naratyvai [14, 385]. Šiuo požiūriu į naratyvus žvelgiama ir šiame straipsnyje.

Tyrimo teorinė ir metodologinė prieiga. Remiantis komunikacinės ir kultūrinės atminties tyrimų specialistės Aleidos Assmann miesto, kaip palimpsesto, samprata [1, 20], šiame straipsnyje miesto kultūrinis sluoksnis iškeliamas per komunikacinės atminties kategoriją. Šią sritį tyrinėjęs Janas Assmannas atmintį apibūdina kaip veiksnį, „kuris įgalina mūsų pačių savasties (tapatumo) pažinimą – tiek asmeniniu, tiek kolektyviniu lygmeniu“ [2, 109]. Pasak jo, komunikacinė atmintis nesanti tokia stabili, antilaikiška kaip kultūrinė: ji atskleidžia šiandienos asmenybes kaip socialinių vaidmenų nešėjas, išryškina jų tapatumą, kintantį laike [2, 109–111]. Miesto identitetas gali atsiskleisti per paskirų žmonių pasakojimus [14, 434]. I. Šutinienė išskiria metodologines atminties raiškos tyrimo kryptis: vertikaliąją ir horizontaliąją. Remiantis pastarąja, atmintis vertinama kaip tam tikras performansas, o vertikaliąją sudaro sąlygas atminties „tęstinumo ir pertrūkio raiškos“ paieškai [14, 394]. Kaip vieną iš šių „pertrūkių įveikimo per atmintį“ formą autorė įvardija nostalgiją. Nostalgija ir šiame tyrime tampa bendruoju abiejų naratyvų vardikliu. Tyrimo pateikėjai – tai pasakotojai, per kurių naratyvą išryškėja ir miesto kultūrinis kontekstas, jie

(2) V. Vitkauskienė sąvokos *frankofonas* problemškumą sprendžia pasitelkdama tradicinį skirstymą: 1) tikrieji frankofonai (dažniausiai gimtakalbiai), 2) daliniai, arba proginiai, frankofonai (su silpnais kalbiniais įgūdžiais), 3) netikrieji frankofonai (išmokę kalbą, nes ji buvo reikalinga profesinei veiklai) [15, 42–43]. Šiuo atveju vartojamas universalus naujadaras, apimantis vienu ar kitu aspektu su prancūzų kultūra (ir kalba) susijusius žmones bei jų emocinį, intelektualinį santykį su šia kultūra.

tampa kolektyvinės atminties reprezentantais. Gretinant pateikėjų naratyvus, atsižvelgiama ir į lyčių studijų metodologinę prieigą, aptartą Rasos Račiūnaitės-Paužuolienės. Joje išryškunami vyrų ir moterų naratyvų skirtumai: „moterys save labiau tapatina su šeima, namų aplinka, vaikais ir vaikaičiais, vyrai – su darbine veikla, viešąja sfera“ [11, 191].

Straipsnyje taikomi etnografiniai lauko tyrimo metodai (pokalbis, pusiau struktūruotas interviu, *emic* ir *etic* metodai, iš dalies – ir „tirštojo aprašymo“ metodas) (C. Geertz) [7]. Empirinės medžiagos analizei taikyti aprašomasis ir lyginamasis metodai. Tyrimo metu naudotas autorės sudarytas etnografinis klausimynas „Prancūzų kultūros apraiškos Lietuvos Pajūrio regione“ (40 atvirų klausimų). Šis tyrimas – platesnio etnografinio lauko tyrimo dalis: iš atliktų 30 pusiau struktūruotų ir struktūruotų interviu su Palangos gyventojais atrinktos dvi pozicijos.

Šaltinių ir literatūros apžvalga. Pagrindinis šio straipsnio šaltinis – etnografinio lauko tyrimų medžiaga, autorės surinkta 2019 m. spalio–gruodžio mėn. Palangoje. Apklausta 30 įvairių socialinių sluoksnių ir specialybių palangiškių. Pateikėjų amžius nuo 18 iki 78 metų. Atrinktos dvi vyresniosios kartos asmenybės, kurias galima įvardyti kaip gerai informuotus pateikėjus.

Straipsnyje remiamasi miesto atminties ir naratyvų tyrimais. Tarp jų reikėtų išskirti I. Šutinienės straipsnį „Komunikacinė atmintis Lietuvos didžiuosiuose miestuose“, J. Assmanno straipsnį „Komunikacinė ir kultūrinė atmintis“, A. Assmann darbą „Miesto atmintis“. Nagrinėjant naratyvus, remiamasi Linos Būgienės straipsniais „Objekto problema šiandienos tautosakos moksle ir naratyvų analizės perspektyvos“ bei „Pasaulio refleksija autobiografiniuose vyrų ir moterų pasakojimuose“; Bronės Stundžienės straipsniu „Folkloras kaip naujas kultūrinis tekstas“, kuriame išryškinama „prisiminimų strategija“ [13, 34]; R. Račiūnaitės-Paužuolienės straipsniu „Šiuolaikinių gyvenimo istorijų bei asmeninės patirties pasakojimų analizės ypatumai“; Radvilės Racėnaitės tekstu „Folklorinė atmintis“, kuriame teigiama, kad „prisiminimai glūdi žmogaus pasaulyje atmintyje, ir tada, kai atsimenama kryptingai, atminčiai yra būdinga tam tikra naratyvinė struktūra“ [10, 107]. Vadovaujantis šia samprata, tyrime į pasakojimus žvelgiama kaip į sąmoningai pasirinktus prisiminimus: prisimenami netipiniai atvejai, kurie apipinami to meto buities detalėmis, atsispindi būdingos elgesio normos.

TIKROJI PRANCŪZIJA, ARBA „NAMAI SU LANGAIS“ PALANGOJE

Lietuvos ir Prancūzijos asociacija (*Association Lituanie-France*), atkurta 1989 m. Vilniuje (ji veikė Kaune pirmosios XX a. nepriklausomybės metais), inspiravo frankofoniškų draugijų kituose Lietuvos miestuose atsiradimą. Iki tol veikęs kaip mėgėjų būrelis, Prancūzų-lietuvių kultūros centras Palangoje įkurtas 1992 metais. Tai buvo viena pirmųjų frankofonų draugijų, susibūrusių Lietuvoje Nepriklausomybės atkūrimo metais. Draugijos Palangoje iniciatorė ir pirmoji prezidentė Elena Čepulevičienė, palangiškių apibūdinta kaip ano laikotarpio „lobynas“, buvo pasirinkta neatsitiktinai. Prancūzų filologiją baigusi, penkiolika metų gyvenusi Šveicarijoje ir Prancūzijoje, anglų, italų, ispanų, o šiuo metu ir vokiečių kalbą besimokanti brandaus amžiaus pašnekovė iki šiol išlaiko ir puoselėja prancūzų kultūrą.

Vos įžengus į ponios Elenos namus, pasitinka prancūziškos nuotaikos dvelksmas: sienas puošia paveikslai ir paveikslėliai, plakatai, susiję su Prancūzijos miestais; netgi kava pakvimpa Prancūzija – servizas papuoštas kruasano vaizdiniu. Užvertą pianiną dengia tiesiai iš Prancūzijos spaustuvės atkeliavę *Le point* žurnalai ir nauja knyga apie vieną iš Prancūzijos prezidentų, tokie savi šeimininkei, kad ši tik kukliai šypteli, patikindama, jog

kur kas daugiau susiduria su prancūzų kalba nei lietuvių... Virš pianino – prie Sen Etjeno miesto esančios bažnytelės atvaizdas, tapytas vieno pažįstamo prancūzo. Netoliese vieno iš bičiulių, taip pat prancūzų žurnalisto, kuris lankėsi Palangoje, dovanota autorinė knyga. Iš lentynų žvelgia daugybė veidų – prancūzų laisvoje Lietuvoje ir lietuvių pirmąsyk Prancūzijoje. Susirašinėjimų su prancūzais laišakai ir atvirukai, liudijantys dar sovietinius laikus... Už lango krenta lapai... Lentynas puošia Alpių kalnų avių varpeliai... Netikėtai suskambsi šeimininkei juos pakeliant kartu su prisiminimais... Molinės Betliejaus figūrėlės – mat, Provanse esanti tokia tradicija: prieš šv. Kalėdas šeimos jas lipdo iš molio; Eifelio bokštas; papirusai (dovanos iš *madame* Françoise ir *madame* Marie-France); lėlė su Provanso regiono tradicine apranga... Virtuvėje – Luaros slėnio pilys ant puodelio. Vienos iš jų – Valensijos (Valençay) – šeimininkas princas Talleyrand'as susirašinėjo su grafiene Terese Poniatovskyte-Tiškevičiene... Druskinė ir pipirinė, pažymėtos *le sel* ir *le poivre*... Už lango stiebiasi levandos... Ir *madame* Héléne ištaria, ką šimtus kartų yra sakiusi savo vaikams ir ugdytiniams, prilygindama kalbas langams: *pastatai namą be langų... iškerinti vieną langą – matai jūrą, kitą langą – ir matai kalnus, daug langų, ir šviesiau tada, ir matosi, ir daug kas matosi, ir viskas* (VDU ER, b. 3690, 1/ 11).

Moteris prisiminė, jog pats didžiausias prancūziškos kultūros suklestėjimas Pajūryje vyko atgavus Nepriklausomybę, kai Kaunas ir Palanga tapo pirmaisiais Lietuvoje miestais, paraleliai pasinėrusiais į prancūzišką realybę. Jos žodžiais tariant, *kai prasidėjo tas Atgimimas, tai čia ir visi žmonės labai entuziastingi, visi mes puolėm <...> ir gal kas mėnesį iš Prancūzijos būdavo žmonių, kurie... ir paskaitas skaitydavo, ir apie kultūrą, ir apie dailę, ir... mes gamindavom valgyt prancūziškai, quiche lorraine gaminom <...>, mums tada buvo viskas įdomu...* (VDU ER, b. 3690, 1/3–4). Moters naratyve pastebimas kalbėjimas visų vardu, ryški bendruomenei atstovaujamoji pozicija. Toks asmeninio gyvenimo tarsi „išnykimas“ vardan visų – būdingas moterų pasakojimų bruožas [11, 191].

Pateikėja paminėjo organizuotą „Vasaros universitetą“, kai vasaromis į Palangą atvykdamą studentai iš Prancūzijos vesdavo paskaitas įvairiomis temomis. Vietiniai palangiškiai priimdavo juos į savo namus, apgyvendindavo, lydėdavo į išvykas, supažindindavo su Pajūrio regiono turistiniais objektais ir vietine kultūra. Vyko tradicinių šokių grupių pasirodymai. Moteris savo pasakojime pabrėžė Palangos folkloro ansamblio „Mėguva“ svarbą bendradarbiaujant su prancūzais: *Mėguva, kadangi lietuviškai* [dainavo, šoko], *jie ten kartais atsi-nešdavo lietuviškų patiekaliukų, ten kastinį, ar ką ten, o prancūzai – ten sūrių, ten vyno savo prancūziško atveža. Mes bendrą tokį renginį* [suorganizuojam]... *tokius renginius ir biskutį su dainomis, biskį su šokiais <...>, o šiaip ir studentai atvažiuodavo, nu visokių visokių... nu praktiškai kiekvieną kiekvieną* [mėnesį] (VDU ER, b. 3690, 1/4). Taigi Prancūzų asociacijos skyriaus įkūrimas Palangos mieste atvėrė naujas kultūrinės perspektyvas, o asociacijos skyriaus Palangoje steigėja tapo tarsi dviejų kultūrų mediatorė, jungiančioji ašis.

Lygindama prancūzų ir lietuvių kultūras, moteris savo pasakojime nevengė bipolinio struktūravimo, kuris atsispindėjo pasikartojančiais įvardžiais „mes“ ir „jie“. Viena vertus, jos pasakojime buvo juntamas susižavėjimas prancūzų kultūra kaip sektinu pavyzdžiu lietuviams. Antra vertus, moteris tarsi prabildavo pačių prancūzų lūpomis, remdamasi jų (asmeniškai jai išsakytu) požiūriu: siekta sudaryti įspūdį, jog ir lietuviai yra itin svetingi, pagarbūs žmonės. Apibūdindama tam tikras situacijas, ji siekė „išlyginti svarstyklės“ ir parodyti, jog dviejų kultūrų supriešinimas nėra pagrįstas. Moteriai buvo svarbu atskleisti abiejų kultūrų bendrystę. Pateikėja prisiminė situaciją, kurioje ji simboliškai atstovavo visiems palangiškiams: vieną vėlyvą vakarą ji sužinojo, jog prancūzų studentus ištiko nelaimė – griuvo

furgonas ties posūkiu netoli Palangos. Ji pasirūpino studentų nakvyne ir saugiu furgono pastatymu: *aš buvau įsimylėjęs tą kalbą, tą šalį, kad <...> mano vaikai tiesiog sakydavo – mama, tai ją naktį pažadink, jeigu prancūzams [reikia pagalbos] <...> nu žodžiu, kažkiek tai padėjau, paglobojau, paskui ten ir jo tėvas parašė, padėjo, kad... nu va vis tiek svetimoj šaly, kad kažkas tai padeda... tai jiems labai... (VDU ER, b. 3690, 1/12)*. Šis pasakojimas liudija, kad, sulaukus grįžtamojo ryšio nelaimės atveju, kuriamas teigiamas šalies įvaizdis, kuris prasideda nuo vieno žmogaus pastangų.

Prancūzų draugijos Palangoje steigėjos veiklą „ankstyvuojų periodu“ galima suskirstyti į keletą tarpinių: ryšių su išskilimais Prancūzijos asmenybėmis sukūrimas ir tarpininkavimas mokiniams bei mokytojams, kad jie galėtų išvykti į Prancūziją. Moteris prisipažino tuo metu bendravusi su maždaug trisdešimčia prancūzų šeimų. Kartu su Prancūzijos ambasada ji siūsdavo į šias šeimas savo ugdytinius pabūti tris savaites pagal numatytą programą. Ji pasakojo, kad prancūzų moksleiviai, atvykę į „egzotišką“ Palangą, susidūrė su „stebuklu“ – pusryčiams negalėjo nusipirkti, ko nori, tik tai, kas buvo parduotuvėje. Ikonišku galima laikyti ir pasakojimą apie atvejį, kai vienas moksleivis, išvykęs pagyventi prancūzų aristokratų šeimoje tikruose rūmuose – pas princesę Anne, iš pradžių negalėjo tuo patikėti. Daugeliui paauglių iš „už geležinės sienos“ tai buvo it virsmas iš pelenės į princesę.

Vienas svarbiausių moters veiklos etapų – jos suorganizuota kelionė po Prancūziją Lietuvos (įskaitant Palangą) prancūzų kalbos mokytojams, kurie visą gyvenimą mokė prancūzų kalbos, bet neturėjo galimybės sovietmečiu nė karto apsilankyti šioje šalyje. Nors būdami vyresnio amžiaus, moters teigimu, jie entuziastingai ryžosi vykti į kelionę, kad išpildytų svajonę, po kurios, pasak jų, galėsiantys numirti.

Kita svarbi šios moters veiklos sfera buvo susijusi su prancūzų ir lietuvių kultūrinių ryšių užmezgimu. Kalbėdama apie iškilias Prancūzijos asmenybes, su kuriomis ji palaikė ryšius ir kurioms buvo svarbus Palangos kultūrinis likimas, moteris ne kartą minėjo keletą pavardžių, išreikšdama dėkingumą: farmacininkas Pierre'as Minonzio, egiptologė iš Luvro muziejaus Marie-France Bonnet, Françoise Isabelle d'Allens, žurnalistas Claude'as Pavard'as. Pierre'as Minonzio – Lietuvos garbės konsulas Prancūzijoje (Lione), asociacijos „Farmacininkai be sienų“ prezidentas – bene pirmasis paminėtas pokalbio metu. *Va čia šitas Pierre Minonzio. Jis ir jo žmonytė. Irgi Lietuvai labai daug padėjo [pabrėždama]. <...> asmeniškai pažįstamas, jis buvo čia. Ir aš pas jį buvau. Ir dar jis padėjo čia, dabar aš galvoju, tokie du broliai, kurie <...> nevaikščioja... jis išrūpino vežimėlius <...> jis pralaužė tą blokadą vienu metu su furgonu vaistų, o tada buvo dar tarybiniai kareiviai, kažkas nepraleido prie sienos, bet jis labai taip drąsiai prasiveržė, su visu furgonu, pilnu vaistų, ten visokių tvarsčių, ko ten reikėdavo <...> Kad jis tiek padėdavo, aš kažkaip vieną kartą klausiu: Jūs nei jokių šaknų neturit su Lietuva, kodėl Jūs taip padedat? Tai, kad – sako – aš niekad nemačiau, kad po žmogaus mirties vežtų visus jo turtus iš paskos (VDU ER, b. 3690, 1/6).*

Taigi galima daryti išvadą, jog provizoriui P. Minonzio Palanga rūpėjo ne tik kaip farmacininkui. Medicininių priemonių į Palangą ir kitus Lietuvos miestus tiekimas (kartais tam prirėkdavo ir išskirtinės drąsos) tapo vieno prancūzo misija, prisidedant prie bendros laisvę atsikovojuusių lietuvių gerovės tuo kritiniu lūžio momentu. Kaip pažymi prancūzų autorius Gilles Dutertre: „Pierre'as Minonzio peržengia sovietinį bloką, kad patektų į Lietuvą 1990 metų birželio 11 dieną“ [6, 175].

Ponią Eleną galima vertinti kaip tarpininkę, palydėjusią laisvės slenkstį peržengusius palangiškius iš vienos kultūros į kitą. Jos žodžiais: *Man tiesiog Prancūzija – tai tarsi antroji tėvynė. Man vis tiek, aš ją labai myliu, labai pergyvenu, jeigu ten jiems visokios bėdos*

būna. Kartais man kiti sako, tai tu tada ne patriotė. Tai man tas netrukdo būti patriote. Aš ir Lietuvą... [myliu]. Jeigu turi žmogus kelis vaikus, tai [vienas] toks, kitas toks, trečias dar kitoks, jis vis tiek – visus myli. Man tai ta... šalis... sava (VDU ER, b. 3690, 1/15).

Reikėtų paminėti ir šios moters vestus kalbos kursus palangiškiams, kurie įkvėpti mokytojos toliau domėjosi prancūzų kalba savarankiškai. Pateikėja akcentavo naujas iš prancūzų gautas metodines priemones, ypač knygas, kurių iki tol labai trūko.

Moteris išreiškė nusivylimą šių dienų situacija, kai atsisakydami kalbų, ypač prancūzų kalbos, stokodami joms dėmesio, „nusiskurdinamė“ patys. Šis kartėlis ypač ryškus romantizuoto Nepriklausomybės pradžios „aukso amžiaus“ fone. Vengdama kraštutinių vertinimų, ji pabrėžė, jog šiandien yra kitaip – situaciją moteris apibūdino kaip „mondializacijos“ pasekmę. Jos naratyve atsiskleidžia moterų pasakojimams būdinga praeities ir dabarties paralelė, vadinamieji „lyginamieji intarpai“ [3, 92]. Pašnekovė suvokia, jog „anuomet“ ji juto savo pašaukimą, atsidūrusi laiku ir vietoje atliko savo misiją. Apibendrinant išsakytas mintis apie šią asmenybę, reikėtų pabrėžti jos suvaldytą, elegantišką laikyseną, savo pasakojime į pirmą planą ji iškelia lietuvių ir prancūzų santykį, tarpusavio ryšių prasmę kaip progą atsiskleisti, pažinti. Taigi abipusės bendrystės idėja yra pateikėjos prisiminimų jungiančioji ašis.

PRANCŪZIJA IŠ GELMIŲ – KIEK ATRADO, TIEK ATSIŽADĖJO

Apgaubtas tylos, ramumos skraiste Rytų išminties kelias, vis išslystantis ir vis besipildantis čia ir dabar... Jau daugelį metų palangiškiams gerai pažįstamas architektas Kastytis Aleknavičius sutiko kuriam laikui apleisti atsiskyrėlio oazę Šventosios miestelio gamtos apsuptyje. Jis prisipažino – ten atsidūrė genamas miesto triukšmo, kad galėtų medituoti ir tapyti. Pašnekovas atskleidė, jog jo tapatybė formavosi daugialypiame kontekste: *tėvai grįžo iš Rygos, lietuviai, patriotinių jausmų vedami... ir aš gimiau, užaugau Kaune. Dalinai Rygoj galbūt būdavau iki mokyklinio amžiaus, bet tai supaprastinkim... Laikau save lietuviu (VDU ER, b. 3690, 1/22)*. Dirbdamas architektu projektavimo srityje kelerius metus praleido Vidurinėje Azijoje, o įvairios kelionės (dažnai ilgalaikės ir kruopščiai planuotos), siekiant išsamiai pažinti kitos šalies kultūrą, yra jo gyvenimo būdas. Kadangi architektas apibūdina save kaip asketizmo šalininką, jo santykis su prancūzų kultūra netradicinis: tai, ką vertina dauguma pašnekovų, virtuvė, mada, aristokratiška laikysena, šio žmogaus pasakojimuose tarsi nublanksta, o dominante tampa asmenybės, dvasinės patirtys ir idėjos.

Vyro pažintis su prancūzų kalba ir kultūra prasidėjo dar vaikystėje: *Ir aš ją išmokau turbūt, nes tėvas dailininkas buvo, ir Prancūzijoje studijavo, tai ir pažįstami buvo aplinkui. Vaikystėje knygų labai daug buvo, tas formavo domėjimąsi prancūzų kalba, susirašinėjau. Pradėjau susirašinėti su prancūzais, dar per esperanto kalbą prasiplėtė labai smarkiai (VDU ER, b. 3690, 2/23).*

Kaip pabrėžė architektas, Prancūzija jam svarbiausia savo kultūra – įvairiomis jos formomis ir išskirtinėmis asmenybėmis, kurios jam padariusios didelę įtaką. Visų pirma tai šveicarų kilmės architektas, vėliau įgijęs Prancūzijos pilietybę, Le Corbusier (tikroji pavardė – Jeanneret). Pateikėjo teigimu, prancūzai jį priima kaip savą, ir pačiam jis ir jo publicistika yra *kaip profesinis stabas (VDU ER, b. 3690, 2/22)*. Vyras atskleidė įvairiapusį Le Corbusier gyvenimo ir kūrybos išmanymą bei idėjinį šališkumą, dėl jo vestų paskaitų palikusį atgarsių ir palangiškių pasaulėžiūroje. Aplankyti Le Corbusier projektuoti statiniai paliko lietuviui gilų įspūdį, sužadinusį naujas idėjas:

... yra Antano koplyčia [bažnyčia], kurioje aš buvau tris kartus, vienkart – nakvojau... kurioje aš apsiverčiau... reiškia, kiek... kiek mane veikia... Nors jis [Le Corbusier]

baigė juvelyrką, pasaulyje išgarsėjo kaip architektas. <...> tai yra... nu nuostabi. Šveicarijos, Prancūzijos ir Vokietijos sankryžoj. <...> ir ten vienuolynas aplink ant kalvos, kaip ant Medvėgalio, pastatytas. Didžiulis didžiulis toksai – ant senų senų, ano tikėjimo dar, pamatų. Sienos yra dviejų su pusę metro storio ir tarpaisyje patalpos net yra. Ten daug daug tokių idėjų yra, apie kurias abstrakčiai skaitydavau čia paskaitas – vaikams, moksleiviams tai rodydavau, yra daug iliustracijų... Ir aš kiek galima buvo, tiek jo pastatus lankiau Prancūzijoje (VDU ER, b. 3690, 2/23).

Verta atkreipti dėmesį, jog vyras prisipažino apie išskirtinę, kone antgamtinę, patirtį, kai patyrė katarsį. Pažymėtina, kad toks atvirumas, įprastai autorių įvardijamas kaip „moteriškas misticizmas“ [3, 88], būdingas tik moterų naratyvams. Tad šį naratyvą galima vertinti kaip neatitinkantį standartinio vyriško modelio.

Architektas turi keletą favoritų iš Prancūzijos, kuriems jis paskyrė ne vienerius metus, savarankiškai studijuodamas jų biografijas ir veikalus bei keliaudamas po Prancūziją. Kaip teigė vyras: *dalis prancūzų jo nemėgsta už socialistines pažiūras, bet – Saneksas [Antoine de Saint-Exupery]... jo „Mažasis princas“, „Citadelė“, „Nakties skrydis“, apie jį knygos, ir esu lankęsis jo gyvenimo vietose, gimtinėje – Lioną kai pasiekiau, ten sukau ratus. <...> Toliau – Žanos d'Ark [Jeanne d'Arc] keliais turistinė kelionė buvo, du mėnesius keliavau. Prieš tai ruošiausi du metus turbūt. Kelis kartus Orleane buvau prieš tai, prieš šventę ir po šventės, kuri vyksta savaitę laiko Orleane <...> Nu ir dar Teresėlė iš Lizjė [Thérèse de Lisieux] irgi prie Žanos d'Ark turbūt prisiklijuotų (VDU ER, b. 3690, 2/ 24). Nemažai laiko vyras praleido pažindamas šalį „iš vidaus“, savanoriaudamas: *Rocamadour paliko man gily įspūdį, uolose miestas, su tom savo olom, priešistoriniais piešiniais <...> praeidamas tuo prancūziškuoju Jakobo keliu <...> Nemažai vienuolynuose esu gyvenęs po keletą dienų.<...> Stipriai veikia, nes dalyje tų dalykų tas deja vu pojūtis labai stiprus yra buvęs, ypatingai tose uolose, gamtos vietose, ypatingai gamtoj, nes daug miegodavau ir gamtoj ar Alpių prieigose... Kadangi aš su pranciškonais nemažai esu darbavęsis kaip architektas, tai pas juos aš kažkokius turėjau protežė, ir labdaroj dar kai dirbau (VDU ER, b. 3690, 2/26–27).**

Pašnekovas, skirtingai nei ankstesnė pateikėja, išryškino jam nepriimtina prancūzišką „refinuotumo“ aspektą, kurio ši net nepastebėjusi, netgi priešingai, jai tokie „maži dalykai“ atrodė patrauklūs ir natūralūs. Šio vyro požiūriu, tai – perteklinis prancūzų kultūros bruožas: *Ir man tas jų rafinuotumas va toksai, ir tie dalykai... Teko įvairiai, ir per esperantininkus ypatingai daug su jais susidurti, su įvairiais sluoksniais, tai... man tai svetimi dalykai... Kartais jausdavau toki net slaptą stebėjimą, kaip tu elgiesi tam visam jų rituale buržia – ar valgio, ar kituose tuose dalykuose, tai man... kadangi aš esu... pokraipis toks asketiško gyvenimo, tai man tas nebuvo priimtina (VDU ER, b. 3690, 2/ 24).*

Paklaustas, ar nusivylė prancūzų kultūra, pašnekovas patikslino: *Ne ne ne ne, ne [išraiškingai ir aukštesniu tonu]... Jie taip gyvena ir tegul gyvena, ir viskas tai yra jų dalykai, tie aštuoni sūriai padėti, ir kad, gink Dieve, antrąkart nepaimti sūrio gabaliuko, jau jeigu įsidėjai.. arba užsakyti geriau pakeptą jautieną, tai įžeisi oficiantą... Oficianto vaidmuo ten jų visuose ritualuose yra (VDU ER, b. 3690, 2/24). Pastebima lengva ironija tokios „ritualizuotos“, arba *bourgeois* [16, 74], prancūzų virtuvės ir laikysenos atžvilgiu.*

Nepaisant išreikšto gana skeptiško požiūrio, pateikėjas prisiminė ir malonius susitikimus: *Betarpiskai, ypatingai su paprastais žmonėmis pabendrauvus. Kai vienas keliaudavau ten, sakykim, pas kokį kunigą apsistoju, su juo pabendrauju kelias dienas, arba pas kokį tai paprastą valstietį apsistoju – irgi suglumina, nustebina... Ir buvo kai kurie žmonės, kurie irgi...*

labai įvairūs. Per esperanto kalbą atsiradavo žmonės, kurie tikrai aristokratiški, ir su tradicijom, su patirtim gilia – tai tik ausim karpai (VDU ER, b. 3690, 2/27).

Šis pašnekovas – vienas kertinių Palangos frankonų klubo narių. Į Palangą jis atskraustė 1974 m. ir į frankonų veiklą aktyviai įsitraukė nuo pat draugijos įsikūrimo – dalyvaudamas, organizuodamas įvairius renginius. Užmegzta ne viena kultūriškai svarbi pažintis su prancūzų asmenybėmis, kurias minėjo ankstesnė pateikėja. Ne visoms tuometinėms idėjoms, kaip jis pripažino, teko išsipildyti dėl įvairių „modifikacijų“: *Nu aš buvau įsijautęs ir fantazavau – kaip visada – kad, reiškia, įsijaučiu ir man atrodo, kad jau čia... jau jau jau... jau va čia už pusmečio pradėsim daryti, ir už metų, pusantrų – jau ir žemėlapi, kaip čia mes tuos renginius darysim bendrus su Prancūzija <...> Françoise buvo tokia... Ji vedė kursus čia, Šventojų <...> Pas mus dar buvo įdomūs tokie kursai iš Sorbonos turbūt universiteto studentų, labai man patiko (VDU ER, B. 3690, 2/28).*

Bendradarbiaujant su Lietuvos ir Prancūzijos asociacijos prezidentė Paryžiuje Françoise d'Allens tikėtasi Palangoje įkurti prancūzų kultūros centrą. Pašnekovo teigimu, jau buvo sumanyti etapai, aptartos detalės: esą tame centre vyktų lietuvių ir prancūzų susitikimai, kalendoriniai renginiai, galvota minėti ir ikirikščioniškai Lietuvai būdingas šventes, pristatyti tradicijas, paveldą, kuris būtų įdomus prancūzams. Būtų minimos ir Prancūzijai svarbios šventės. Deja, keičiantis aplinkybėms, atsirado kiti prioritetai ir idėja buvo pamiršta. Apie idėjų ir realybės sandūras vyras kalbėjo santūriai: *Tu neprisimeni tu laikų... Kada buvo toks tas pakilimas su Nepriklausomybe ir tikėjimas, kad čia [Palangoje] bus Prancūzų centras pastatytas, kuris klestės... <...> o Françoise vis sakė, kad jie lėšų turi ir viskas, ir kad ten bus, ir kad jų pinigais viskas darysis... Bet kaip ir aš, jinau fantazavo... Mes, reiškia, taip ir fantazavom... O po to lietuviai Alytų kažką ne taip pasielgė, paskui dar kažkas kažkur ne taip pasielgė ir pradėjo slopti, išvis tas idealizmas nuėjo į antrą planą... ir anglų kalba kada pradėjo, reiškia, labai didelė banga užėjo ir visi kiti dalykai (VDU ER, b. 3690, 2/27).*

Šios pažintys nulėmė vyro keliones Paryžiuje, kur jam teko dalyvauti kilmingų šeimų tradiciniuose suvažiavimuose. Tie apsilankymai jam paliko neišdildomą įspūdį ir pagilino suvokimą apie prancūzų rūpestį paveldu, bendravimo tarp kartų svarbą: *Kaip ir Marie-France Bonnet giminės šventėje, nusivežė už miesto, irgi ten buvau visą dieną ir labai įdomu, visos trys kartos, žinai, ar net keturios kartos dalyvavo... Iš vienos pusės buvo Masnė [Massenet] kompozitoriaus, o iš kitos pusės – jų giminės gildija buvo medikai. Tai tradicinis kasmetinis buvo suvažiavimas, apie 100 žmonių suvažiavę buvo <...> Už Paryžiaus kažkur vieno iš giminaičių ūkyje, kur ir arkliai buvo, ir malūnas vandens... Jie labai gerbia tą kultūrinį palikimą... <...> kiek galima, tai gerbia, labai subtiliai (VDU ER, B. 3690, 2/28).*

Dar vienas svarbus liudijimas, susijęs su viešnage pas Antaną Mončį Paryžiuje paskutiniaisiais menininko gyvenimo mėnesiais: *<...> aš dabar supratau, kodėl jisai mane pakvietė gyventi pas save ir kodėl jam reikėjo, – todėl, kad jis nujautė artėjantį... išėjimą... <...> jam reikėjo kažkokio tai ryšio turbūt <...> man Birutė, jo sesuo, kuri va gyvena Palangoj, kažką tai... [perdavė]. Ar turėjau nuvežt, kažkokią... tai jis telefonu, kai paskambinau, sako – tai apsilankyk.. Sakau – aš apsilankysiu, perduosiu Jums šitą ir... Sako – aš ne kiekvieną kviečiu. Nes tada buvo antplūdis, žinai, kai atsidarė sienos, antplūdis... važiavo... o paskui, kai atidarė duris jis savo gatvė, mansardoj, tai tada jis pakvietė pas jį persikelt (VDU ER, b. 3690, 2/24).*

Architektas pabrėžė abipusį santykį, kuris išsiskleidė likimo dėka. Jam teko kitoje šalyje atsiveikinti su lietuviais, ypač palangiškiams, brangiu žmogumi per ribotą laiką (dvi savaitės, kurių užteko susipažinti). Kaip teigia R. Račiūnaitė-Paužuolienė, „Gyvenimo istorijų analizė atskleidžia, kad atskirų žmonių grupių konstruojami simboliai ir prasmės yra

kolektyvinės atminties išraiška – juose atsispindi tiek individualios, tiek kolektyvinės žmogaus atminties patirtys“ [11, 188]. Prisimenamas susitikimas – savitas menininko gestas, atstovaujamas visai Lietuvai.

Taigi vyro sąlytis su prancūzų kultūra skleidžiasi keliais lygmenimis: įkvepia keliauti, pažinti asmenybes, atrasti idėjas, dalytis išvalgomis, kurti. Pateikėjo pasakojime dominuoja neidealizuotas požiūris į prancūzų kultūrą (iš dabarties pozicijų), ryški pastanga atsiriboti nuo vertinimo. Kaip pabrėžė pašnekovas, vadovavimasis *dao* gairėmis skatina jį vengti dualizmo – visa yra viena ir vienodai svarbu arba nesvarbu.

IŠVADOS

1. Prancūzų kultūros inspiruotas sujudimas atkovojo Nepriklausomybę ypač ryškus Palangoje, turinčioje senas frankofoniškos kultūros tradicijas. Viena vertus, prancūzų kultūra imponuoja miestelėnus savo aristokratiška prigimtimi, kita vertus – leidžia patirti kitokį, estetiškai sakralų, pasaulį.

2. Atsivėrus sienoms, palangiškius iš teorinės plotmės į praktinę veiklą, susietą tarpusavyo ryšiais ir dviejų kultūrų susitikimais, palydėjo savitą mediuomo misiją atlikusi frankofonų draugijos iniciatorė Elena Čepulevičienė. Ši moteris Lietuvą ir Prancūziją traktuoja lygiavertėmis Tėvynėmis. Abi šalys yra jos pasaulėžiūros formuotojos ir jos susikurti idėjiniai konstruktai. Pozityviai vertindama Prancūziją, kaip kultūrinį išeities tašką, nuo kurio lietuviams derėtų atsispirti ir pasimokyti, ji pateikia pavyzdžių, reabilituojančių lietuvių nuostatas prancūzų atžvilgiu. Jos pasakojimo ašis – abipusis šalių kultūrinis santykis. Pirmaisiais Nepriklausomybės metais sėkmingai įgyvendinusi bendras iniciatyvas ir užmezgusi daugybę svarbių pažinčių, ji atstovauja Palangos frankofonų ir frankofilų pamatiniam etapui – „aukso amžiui“, kuris pasižymi renginių gausa ir ryšių suklestėjimu.

3. Architektas Kastytis Aleknavičius – dar vienas „aukso amžiaus“ piliorius, kuriam Prancūzija yra daugiabriaunė kultūrinių idėjų talpykla. Šis frankofonų draugijos narys dalijosi profesionaliais atradimais su vietos gyventojais, perleisdamas pro asmeninį kūrybinį „filtrą“ prancūzų architektų ir kitų asmenybių, keitusių ne vienos šalies kultūrinį kontekstą, idėjų trajektorijas. Jo asketiškas požiūris leidžia išsamiau atskleisti Prancūzijos nematerialiųjų kultūrinių klodų atgarsius Palangoje, jų materialumo ir nematerialumo sintezę.

4. Analizuojant pateiktųjų autobiografinius prisiminimus, išryškėja dvi pagrindinės tendencijos. Moters pasakojimą galima priskirti prie idealistinio požiūrio į prancūzų kultūrą: prancūzų kultūra ir jos apraiškos savaime yra pozityvus fenomenas, absoliutus sektinas pavyzdys. Kitokio požiūrio laikosi architektas, į prancūzų kultūrą žvelgiantis „krištiškai“, vengiantis absoliutinčio vertinimo. Jam būdingas ryškesnis individualizmas. Vertinant abiejų naratyvų asmeniškumą, galima išvelgti dvi kryptis: interiorizacinę žiūrą, kai susitelkiama į save, ir priešingai, kai užleidžiama vieta kitoms asmenybėms, atsiveriama.

5. Pateiktųjų prisiminimai ne visuomet atitinka standartinius vyrų ir moterų naratyvų bruožus. Moters pasakojime dažniausiai vyrauja nuorodos į kasdienybę, filosofiniai svarstymai. Vyro pasakojime matyti polinkis į mistiką – neretai pokalbis pakrypsta link antgamtiškumo, išryškėja emocijų svarba. Abiejų pateiktųjų pasakojimai varijuoja: vietomis gausu nutylėjimų, kitur situacijos išskleidžiamos iki smulkmenų. Ir vienas, ir kitas persmelkti savikritiško santūrumo. Nepaisant bendros laikysenos, pateikėjai išryškėja kaip gana skirtingos asmenybės, simboliškai įkūnijančios visų Palangos frankofonų idėjines stovyklas.

6. Frankofoniška miesto atmintis Palangos atveju skleidžiasi kaip konkrečių žmonių tęstinis naratyvinis tinklas, sunertas iš komunikacinį-kultūrinį krūvį turinčių prisiminimų. Jie

atspindi asmenybių ir miesto tapatumą, kultūros sampratą ir iš jos kylančią veiklą, kuri dažnai pranoksta paties miesto ir frankofonų draugijos ribas. Kaip atskleidžia Palangos atvejis, kultūriniai ryšiai su Prancūzija gali užsimegsti ir plėtotis įvairiausiomis formomis bet kurioje vietovėje, jeigu ten atsiranda šiai veiklai pritariantį ir veiklių žmonių.

Gauta 2020 04 14

Priimta 2020 06 26

Literatūra ir šaltiniai

- [1] ASSMANN, Aleida. Miesto atmintis. *Atminties daugiasluoksniškumas: miestas, valstybė, regionas*. Vilnius: LII leidykla, 2013, p. 19–34.
- [2] ASSMANN, Jan. Communicative and Cultural Memory. *Cultural Memory Studies. An International and Interdisciplinary Handbook*. Berlin, New York, 2008, p. 109–118.
- [3] BŪGIENĖ, Lina. Pasaulio refleksija autobiografiniuose vyrų ir moterų pasakojimuose. *Homo narrans: folklorinė atmintis iš arti*. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2012, p. 69–95.
- [4] BŪGIENĖ, Lina. Objekto problema šiandienos tautosakos moksle ir naratyvų analizės perspektyvos. *Tautosakos darbai*, 2008, T. 35, p. 38–51.
- [5] BŪGIENĖ, Lina. „Aš jau prisimenu...“ Autobiografiniai lietuvių moterų pasakojimai folkloristo akimis. *Tautosakos darbai*, 2011, T. 41, p. 44–62.
- [6] DUTERTRE, Gille. *Les Français dans l'histoire de la Lituanie (1009–2009)*. Paryžius: L'Harmattan, 2009, p. 175.
- [7] GEERTZ, Clifford. Religija kaip kultūros sistema. *Kultūrų interpretavimas*. Vilnius: Baltos lankos, 2005, p. 97–139.
- [8] JONUTYTĖ, Jurga. Kaltės naratyvai, atminties terpė ir dygioji tapatybė. *Homo narrans: folklorinė atmintis iš arti*. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2012, p. 141–158.
- [9] MASIULYTĖ-PALIULIENĖ, Karolina. Lietuvos ir Prancūzijos asociaciją 30-mečio proga sveikino ir Prancūzijos ambasadorė. BNS spaudos centras, 2019. [Žiūrėta 2020 01 19]. Prieiga per internetą: <https://sc.bns.lt/view/item/327799>
- [10] RACĖNAITĖ, Radvilė. Folklorinė atmintis: retrospektyvus santykis su vieta lietuvių liaudies sakmėse. *Tautosakos darbai*, 2013, XLVI, p. 107–131.
- [11] RAČIŪNAITĖ-PAUŽUOLIENĖ, Rasa. Šiuolaikinių gyvenimo istorijų bei asmeninės patirties pasakojimų analizės ypatumai. *Lituanistica*, 2011, T. 57. Nr. 2 (84), p. 188–197.
- [12] SOKOLOVAITĖ, Lina. Folklorinės atminties beiškant. *Homo narrans: folklorinė atmintis iš arti*. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2012, p. 40–65.
- [13] STUNDŽIENĖ, Bronė. Folkloras kaip naujas kultūrinis tekstas. *Tautosakos darbai*, 2008, T. 35, p. 25–37.
- [14] ŠUTINIENĖ, Irena. Komunikacinė atmintis Lietuvos didžiuosiuose miestuose. *Atminties daugiasluoksniškumas: miestas, valstybė, regionas*. Vilnius: LII leidykla, 2013, p. 383–486.
- [15] VITKAUSKIENĖ, Vilhelmina. *Frankofonija arba prancūzų kalbos ir kultūros paplitimas pasaulyje*. Vilniaus universitetas, 2012, p. 40–43.
- [16] LE WITA, Béatrix. *French Bourgeois Culture*. Paris: Cambridge University Press, 1994.
- [17] VDU ER (Vytauto Didžiojo universiteto Kultūrų studijų katedros Etnologijos rankraštynas), B. 3690 1/2. Pateikėja E. Č. Išsamusis interviu. Užr. J. Paškevičiūtė 2019 m. Palangoje.
- [18] VDU ER, B. 3690 2/23. Pateikėjas K. A. Interviu. Užr. J. Paškevičiūtė 2019 m. Palangoje.

JULIJA PAŠKEVIČIŪTĖ

Traces of French Culture in the Narratives of the Residents of Palanga

Summary

The article focuses on the traces of French culture in the town of Palanga in the first decade of independent Lithuania. It is based on the stories of the residents of Palanga that represent their relationship with French culture. Palanga was chosen due to the fact that it was among the first cities in Lithuania where the 'French-Lithuanian Centre of Culture' was established in 1992. The case study reveals the traces of French culture through the point of view of the main personalities (the founding members of the cultural centre in Palanga); two positions are examined. On the one hand, they represent similar discourses regarding the phenomenon of Francophony, but, on the other hand, they differ when the informants reflect on the situation from the current perspective. In one case, French culture becomes the dominant narrative as it has had a high impact on the informant's world view. In another case, this culture is seen from a more distant point of view, as if it was a dream not completely fulfilled. The narratives were presented as personal experiences of two different genders, as particular parts of their life stories. Following the circular story, selective memory is revealed.

Keywords: French culture, the first decade of independent Lithuania, Francophone society in Palanga